

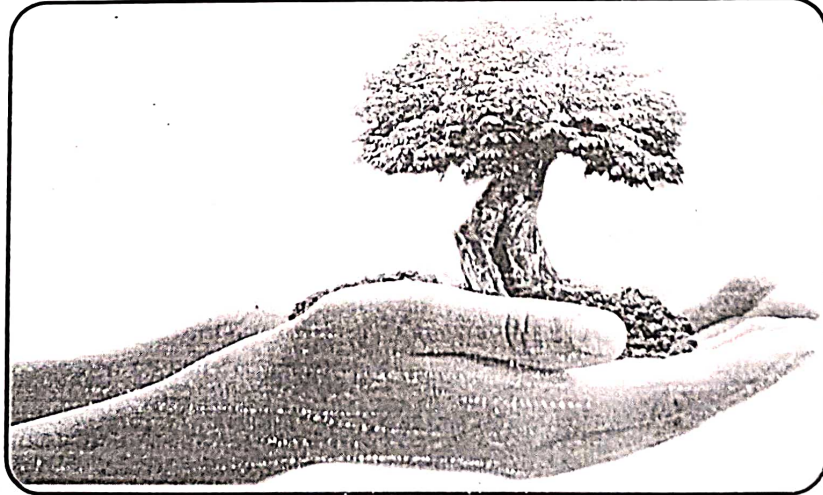
महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

ता. निलंगा जि. लातूर

पर्यावरण प्रकल्प कार्य पुस्तिका

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, कुमर / कुमारी वडवळे वैष्णवी
तानाजी इयत्ता B.com T.V हजेरी क्रमांक 111
शैक्षणिक वर्ष २०-२०२३ मधील प्रकल्प कार्य जमीनीची हीनारी धुप
या विषयावर मार्गदर्शक शिक्षक / प्राध्यापकाच्या मार्गदर्शनाखाली अपेक्षित
सर्व कामकाज, माहिती संकलन व अहवाल लेखन विद्यापीठाच्या कला लेखन
नियमाप्रमाणे प्रकल्प कार्य तयार केलेले आहे. सदर प्रकल्प कार्य हे संबंधित
विद्यार्थ्याने स्वतः संकलित केलेले आहे.

सदर प्रकल्प कार्य हे संबंधित विद्यार्थ्याने स्वतः संकलित केलेल्या
लेखन सामग्रीवर आधारित असून स्वतःच्या हस्ताक्षरात लिहिले आहे.

दिनांक : 12/10/2023

मार्गदर्शक

परिक्षक

प्राचार्य / ~~संप्राचार्य~~
Principal
Maharashtra Mahavidyalaya
Nilanga 413521 Dist Latur

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

ता. निलंगा जि. लातूर

पर्यावरण

प्रकल्प कार्य लेखन वही

(Environmentakl Project Work Book)

विद्यार्थ्यांचे नांव वडवळे वैष्णवी नानाजी

वर्ग B.com T.Y तुकडी क्रमांक 111

प्रकल्प कार्याचे शिर्षक जमीनीची होणारी धुप

प्रकल्प स्वरूप : वैयक्तिक / गटामध्ये :

१) वडवळे वैष्णवी नानाजी

२) _____

३) _____

प्रकल्प मार्गदर्शकाचे नाव : _____

प्रकल्प मार्गदर्शकाचे नाव : रेडी सर

जमिनीची द्युप म्हणजे काय

जमिनीच्या षुष्णतावरील माती अथवा मृदा यांचे कण प्रकृतीपासून वेगळे होऊन त्यांचे प्रका जागेवरून दुसऱ्या जागे वरून होते. मातीचे कण आपल्या जमिनीतून निघून जाऊन अन्यत्र स्थिरावणे म्हणजेच जमिनीची द्युप होय.

विदारण प्रक्रिया

खडक, दगड व वाळू यांच्यावरून वारा, पाऊस, घंडी व उष्णता अशा ह्यामानातील विविध घटकांच्या परिणाम होतो. त्यांचे मातीमध्ये रूपांतर होते.

या प्रक्रियेला विदारण प्रक्रिया (Weathering) असे म्हणतात. ही अत्यंत सावकाश होणारी प्रक्रिया असून खडकापासून माती तयार होण्यास अनेक वर्षे लागतात.

जमीनीची धुप होण्याची कारणे

१) जमीनीची स्वर्ना :-

जमीनी समतल झोड की उताराची खावर जमीनीची धुप अवलंबुन असते. उताराच्या जमीनीवर पाण्याच्या प्रवाहाला गती मिळून जमीनीची अधीळ धुप होते.

२) बेसुमार वक्षतोड :-

पावसाचे शेव पृक्षाच्या पर्णसंभाव्य पडल्यावर त्यांचा वेग संघ करतात. पृक्षाच्या मुळांमुळे माती घट्ट धरण ठेवली जाते. झाडांची तोड झाल्यामुळे पावसाचा प्रत्यक्ष आघाव जमीनीवर होतो. मोकळी झालेली मातीची धुप होते.

३) शेतीतील मशागत :-

शेतीमधरे ठेलेल्या मशागतीमुळे मातीचे कण मोकळे होतात. पाण्याच्या प्रवाहातही बदल होतो. माती वाहून जाण्यास मदत होते.

४) हवामान :-

मखादरा धारीण्ट प्रदेशात हवामान जेठ्या प्रकारचे आहे, सावसण देखील धुप होण्याची तीव्रता ठरते.

जमीनीच्या धुपेचा परिणाम

वाळुळामय मृदेची निर्मिती :-

जमीनीच्या धुपेमुळे वजनाच वजनाने हलकी मात अन्नप्रथ - धुपुक्त अशी कसदार माती वाहून जात मात वजनाने अधीक असलेले वाळुचे खडे दगडे, गोटे वाहत नाहीत. वाळुळामय मृदेची निर्मिती होते.

सुपीळ मातीचा विनाश :-

धुपेमुळे अन्नप्रथधुपुक्त कसदार मातीचा घर वाहून गेल्याने जमीनी - ची उत्पादकता घटते. जमीनीची सुपीकता कमी होते.

पाणीसाठ्याची टंचाई :-

सातत्याने जलाशयामध्ये मातीचे अथवा गाळाचे स्थिरीकरण होत गेल्यामुळे जलाशयांची जलधारण क्षमता कमी होते, पाणीसाठा कमी राहिल्याने भाविण्यात पाणीटंचाई भासू शकते.

